

Założenia ogólne i cele Programu

Ogrodnictwo jest jednym z ważniejszych działów produkcji rolnej w Polsce. Pomimo, iż tereny zajęte pod działalność związaną z ogrodnictwem zajmują 3,9% powierzchni użytków rolnych, produkcja ogrodnicza stanowi ponad 30% produkcji roślinnej ogółem. Ponad 60% owoców, 40% warzyw i około 20% roślin ozdobnych jest eksportowana w formie świeżej lub przetworzonej, co przyczynia się do poprawy bilansu handlowego kraju; pomimo znacznego importu owoców południowych i niektórych gatunków warzyw nieuprawianych w Polsce oraz kwiatów ciętych, w ciągu ostatnich kilkunastu lat bilans handlu produktami ogrodniczymi był dodatni, w sezonie 2010/2011 wyniósł 261 mln euro, a w sezonie 2011/2012 zwiększył się do 490 mln euro. Natomiast łącznie z pieczarkami i ich przetworami odpowiednio z 595,8 do 833 mln euro. Dział ten generuje ponad 500 tys. miejsc pracy, przez co istotnie przyczynia się do zmniejszenia bezrobocia i pobudzania rozwoju obszarów wiejskich. Poza znaczeniem gospodarczym, ogrodnictwo odgrywa także ważną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego kraju przez produkcję wysokiej jakości owoców i warzyw na rynek krajowy.

Dalszy rozwój tego działu produkcji rolnej może jednak napotkać poważne bariery. Prognozowane ocieplenie klimatu może znacznie pogorszyć przyrodnicze warunki do produkcji rolnej przez obniżenie bilansu wodnego, przyśpieszenie degradacji gleb oraz pojawienie się na obszarze Polski nowych szkodników i chorób roślin. Należy zatem rozpocząć działania mające na celu przystosowanie produkcji ogrodniczej do postępujących zmian warunków klimatyczno-glebowych i zagrożenia, jakie stwarzają nowe patogeny. Poważnym zagrożeniem jest także zwiększająca się konkurencyjność światowego rynku rolno-spożywczego. Dla utrzymania obecnej pozycji i dalszego rozwoju tego działu produkcji rolnej niezbędne jest więc rozwijanie innowacyjnych technologii, które obniżą koszty produkcji owoców i warzyw przy jednoczesnym zwiększeniu ich jakości i wartości prozdrowotnych oraz obniżeniu negatywnego wpływu produkcji ogrodniczej na środowisko.

Szybkiego podjęcia przeciwdziałań wymaga utrzymujący się na wciąż zbyt niskim poziomie stan pogłowia pszczoły miodnej w Polsce. Mimo tendencji wzrostowej od 2006 r. (wzrost o około 20%), daleko nam do optymalnego napszczenia Polski, szczególnie na obszarach intensywnie użytkowanych rolniczo. Poza stratami w produkcji pszczelarskiej, może on mieć katastrofalny wpływ na produkcję rolną, jako że wszystkie rośliny sadownicze, a także znaczna część roślin warzywnych i rolniczych, jak rzepak, gryka, rośliny strączkowe, pomidor, ogórek, papryka, oberżyna i inne wymagają zapylenia przez owady, w tym przez pszczołę miodną.

Istotnym zagadnieniem jest wdrożenie zasad integrowanej ochrony roślin do upraw ogrodniczych, do czego Polska jest zobowiązana dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiającej ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów (Dz. Urz. UE L 309 z 24.11.2009, str. 71, z późn. zm.). Ważne jest także zapewnienie wysokiej wartości prozdrowotnej owoców i warzyw, w tym wprowadzenie do uprawy nowych gatunków i odmian roślin ogrodniczych o wysokiej zawartości związków biologicznie aktywnych przydatnych do produkcji żywności funkcjonalnej. Powyższe obszary zostały wyszczególnione jako priorytetowe w szeregu strategicznych programach rządowych na lata 2014-2020.

Celem głównym Programu jest stworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności i innowacyjności gospodarstw ogrodniczych, zapewniających bezpieczeństwo żywnościowe kraju i ochronę środowiska naturalnego.

Celami szczegółowymi Programu są:

- 1) tworzenie postępu biologicznego w produkcji ogrodniczej;
- 2) ograniczanie ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin;
- 3) opracowanie i wdrażanie systemów oraz technologii wytwarzania produktów ogrodniczych o wysokiej jakości i bezpiecznych dla konsumentów;
- 4) zwiększenie populacji pszczoły miodnej i dzikich owadów zapylających;
- 5) podniesienie poziomu wiedzy producentów rolnych, doradców rolniczych, inspektorów ochrony roślin i nasiennictwa.

W ramach Programu prace badawczo-rozwojowe realizowane będą w pięciu obszarach:

- 1) Postęp biologiczny;
- 2) Bezpieczeństwo żywności i ochrona środowiska;
- 3) Rozwój zrównoważonych metod produkcji ogrodniczej;
- 4) Działania na rzecz rozwoju pszczelarstwa w warunkach zmieniającego się środowiska;
- 5) Upowszechnianie i wdrażanie wiedzy na rzecz poprawy konkurencyjności i innowacyjności sektora ogrodniczego z uwzględnieniem jakości i bezpieczeństwa żywności oraz ochrony środowiska naturalnego.

Ważnym zadaniem jest także sprawny transfer wiedzy i technologii wytworzonych w ramach Programu do producentów oraz przetwórców owoców i warzyw. Powyższe zadanie realizowane będzie przez prowadzenie warsztatów i szkoleń, a także przez publikację materiałów informacyjnych i instrukcji wdrożeniowych. Ponadto, dla wybranych zagadnień związanych z bieżącą produkcją, jak ochrona przed chorobami i szkodnikami, nawożenie roślin czy też planowanie nawodnień, zaprojektowane będą skomputeryzowane Systemy Wspomagania Decyzji, które zostaną zainstalowane na stronie internetowej Instytut Ogrodnictwa w Skierniewicach, zwanym dalej „Instytutem”, i udostępnione on-line zarówno bezpośrednio, jak i za pośrednictwem stron internetowych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego. Ponadto prowadzona będzie akcja promocyjna mająca na celu upowszechnienie zasad zdrowego żywienia i znaczenia diety bogatej w warzywa i owoce dla zdrowia konsumentów.

Realizacja Programu przyczyni się do eliminacji lub znacznego ograniczenia zagrożeń dla dalszego rozwoju ogrodnictwa w Polsce, co zagwarantuje bezpieczeństwo żywnościowe kraju w zakresie zaopatrzenia w owoce i warzywa, zapewni utrzymanie kilkuset tysięcy miejsc pracy i przyczyni się do rozwoju obszarów wiejskich oraz poprawy bilansu handlowego kraju.